

Bije ma, lebo...

— stačí jedno moje slovíčko, ktoré odporuje jeho slovám — povedala som mu, že čakáme dieťa — prišla som z práce trošku neskôr ako obyčajne — manžel chcel pozeráť futbalový zápas, ja som práve pozerala film (máme dva televízory) — dovolila som si urobiť niečo bez jeho súhlasu — nešla som spať vtedy, keď on — manžela rozčúlilo, že som nereagovala na jeho vulgárne výčitky — snažila som sa chrániť deti — vyčítala som mu, že sa zasa opil — odmietla som pohlavný styk — hádala som sa s manželom kvôli jeho mimomanželskej známosti — bola som na vine, že si manžel doma zabudol kľúče — manžel je žiarlivý — neveril, že dieťa, ktoré čakáme, je jeho — mali sme v práci oslavu, manžel ma podozrieval z nevery — vrátila som sa z práce neskôr, priviezli nám tovar, nedal si to vysvetliť — predtým, než sme sa odsťahovali, bola som sa rozlúčiť so susedou — odmietla som pohlavný styk a neprijal vysvetlenie, že mám menštruáciu — odmietla som mu dať peniaze do krčmy — dala som dcére po svadbe veno — bola som dva týždne po ťažkom pôrode a požiadala som manžela o pomoc, nevládala som všetko robiť sama — posteľná bielizeň nebola poukladaná podľa jeho predstáv, ale nepovedal mi, ako má byť poukladaná — chcela som požiadať lekára o antikoncepciu — keď prišiel v noci domov s kamarátmi, odmietla som im pripraviť pohostenie — vyčítala som mu, že zase nevybral deti zo škôlky, aj keď sme sa na tom dohodli — nepáčilo sa mu, ako máme poukladané uteráky v skrini, a nútil ma, aby som ich poukladala podľa farby — chcela som odísť na dohodnutú pracovnú schôdzku so zákazníkmi — chcela som ísť s deťmi na návštevu k mojim rodičom — nechcela som vystúpiť zo zamestnania, nepodala som výpoveď, ako mi to prikázal — chcela som zavolať políciu — povedala som mu, že som bola na sociálnom a povedala som, že mi nedáva peniaze — dostal predvolanie na sociálne — dozvedel sa, že som podala návrh na rozvod — stačí jedno moje slovíčko, ktoré

odporuje jeho slovám — povedala som mu, že čakáme dieťa — prišla som z práce trošku neskôr ako obyčajne — manžel chcel pozeráť futbalový zápas, ja som práve pozerala film (máme dva televízory) — dovolila som si urobiť niečo bez jeho súhlasu — nešla som spať vtedy, keď on — manžela rozčúlilo, že som nereagovala na jeho vulgárne výčitky — snažila som sa chrániť deti — vyčítala som mu, že sa zasa opil — odmietla som pohlavný styk — hádala som sa s manželom kvôli jeho mimomanželskej známosti — bola som na vine, že si manžel doma zabudol kľúče — manžel je žiarlivý — neveril, že dieťa — vrátila som sa z práce neskôr, priviezli nám tovar, nedal si to vysvetliť — predtým, než sme sa odsťahovali, bola som sa rozlúčiť so susedou — odmietla som pohlavný styk a neprijal vysvetlenie, že mám menštruáciu — odmietla som mu dať peniaze do krčmy — dala som dcére po svadbe veno — bola som dva týždne po ťažkom pôrode a požiadala som manžela o pomoc, nevládala som všetko robiť sama — posteľná bielizeň nebola poukladaná podľa jeho predstáv, ale nepovedal mi, ako má byť poukladaná — chcela som požiadať lekára o antikoncepciu — keď prišiel v noci domov s kamarátmi, odmietla som im pripraviť pohostenie — vyčítala som mu, že zase nevybral deti zo škôlky, aj keď sme sa na tom dohodli — nepáčilo sa mu, ako máme poukladané uteráky v skrini, a nútil ma, aby som ich poukladala podľa farby — chcela som odísť na dohodnutú pracovnú schôdzku so zákazníkmi — chcela som ísť s deťmi na návštevu k mojim rodičom — nechcela som vystúpiť zo zamestnania, nepodala som výpoveď, ako mi to prikázal — chcela som zavolať políciu — povedala som mu, že som bola na sociálnom a povedala som, že mi nedáva peniaze — dostal predvolanie na sociálne — dozvedel sa, že som podala návrh na rozvod — stačí jedno moje slovíčko, ktoré

- > Len 1/3 bitých žien môže bývať po rozvode oddelene od násilníckeho bývalého manžela.
- > Všetky ženy, ktoré musia po rozvode bývať spolu s bývalým manželom, bije násilnícky bývalý partner ďalej.

Zistenia sú z prieskumu, ktorý uskutočnili E. Sopková a S. Šintalová, Pro Familia 1997, v spolupráci s územnými pracoviskami CPPS v 17 okresoch SR na súbore žien, ktorý nebol reprezentatívny.

In: *Aspekt* 3/1998, Násilie I

Najpresnejší epidemiologický výskum viedla začiatkom 80. rokov sociologička a aktivistka pre ľudské práva Diana Russell. Technikou náhodnej vzorky bolo vybratých viac ako 900 žien a s týmito ženami sa robili hĺbkové rozhovory o ich skúsenostiach s domácim násilím a so sexuálnym zneužívaním. Výsledky boli desivé. Každá štvrtá žena bola znásilnená. Každá tretia žena bola v detstve sexuálne zneužitá.

In: J. L. Herman: *Trauma a uzdravenie*

Mýty a fakty o násilí na ženách

Skúsenosti ukazujú, že s problémom násilia páchaného na ženách v párových vzťahoch sa ešte stále spája veľa rôznych mýtov a predsudkov. Existuje obrovský rozpor medzi faktami a názormi na túto tému. Rozšírené mýty a predsudky nedovoľujú ženám postihnutým násilím, aby rozprávali o svojej situácii. Zabraňujú aj tomu, aby ženy dostali adekvátnu pomoc.

mýtus:

To nie je násilie, tí dvaja sa len „hádajú“.

Medzi hádkou a násilím je podstatný rozdiel: Pri hádke ide o konflikt dvoch osôb, ktoré sú približne rovnako silné. Pri hádke ide zväčša o konflikt záujmov a každá zo zúčastnených strán sa pokúša presadiť svoje záujmy. Ak je však medzi nimi nerovnosť sily a moci (napríklad jedna osoba je fyzicky silnejšia, ozbrojená, alebo disponuje financiami), vzniká nebezpečenstvo, že silnejšia strana zneužije svoju prevahu na presadenie svojich záujmov. Vtedy sa hádka mení na násilie. Jedna zo zúčastnených strán podľahne. Nerovnosť moci je vždy prítomná vo vzťahu dospelých a detí. Ale aj ženy majú v našej spoločnosti v mnohých oblastiach oslabenú pozíciu. Túto nerovnosť moci hodnotí ako príčinu násilia aj Organizácia spojených národov v *Deklarácii o odstránení násilia voči ženám*, zverejnenej v rezolúcii OSN č. 48/104 z 20. decembra 1993.

mýtus:

Násilie sa vyskytuje iba v „problémových“ rodinách.

Násilie môže postihnúť každú ženu nezávisle od príslušnosti k sociálnej vrstve, kultúre a náboženstvu a nezávisle od veku. Dojem, že násilie sa týka len „problémových“ rodín, vzniká preto, že v niektorých skupinách spoločnosti sa násilie utajuje väčšmi ako v iných.

mýtus:

Násilie v rodine je súkromná záležitosť, štát by sa do toho nemal miešať.

Žena, ktorá požiada niekoho o pomoc, sa tým už rozhodla svoj problém zverejniť. Násilné činy sú podľa našich zákonov trestné bez ohľadu na to, či sú páchané v rodine, alebo mimo nej. Okrem toho veľkú časť násilných činov tvoria tzv. oficiálne delikty, to znamená, že ich žaluje a stíha štát. Štát sa teda zaviazal zakročiť aj pri násilí v rodine.

mýtus:

Ženy si len vymýšľajú, aby získali byt, alebo výhody pri rozvode.

Skutočnosť je taká, že skryté násilie pri násilných činoch v rodine vysoko prevyšuje nahlásené prípady. Je veľmi pravdepodobné, že násilie nikto nezverejní a neoznámí. Ženy násilie oveľa častejšie utajujú alebo bagatelizujú, než by v tomto smere prehľadali.

mýtus:

Ženy asi chcú byť týrané, inak by predsa násilníka opustili.

Ženy, ktoré zažívajú násilie, skúšajú všetko možné, aby zmenili situáciu. Chcú, aby násilie prestalo, často si však želajú aj udržať vzťah či manželstvo. Až keď zlyhajú všetky ich

pokusy, hľadajú pomoc mimo rodiny. Niektorí muži kontrolujú svoje ženy tak, že sa ženy boja hovoriť s niekým o tom, čo zažívajú. Nie všetky ženy sa môžu uchýliť k príbuzným alebo známym. Boja sa, pretože ani tam nie sú v bezpečí. Mnohé ženy nemajú peniaze a nemajú sa kam obrátiť.

mýtus:

Ženy „provokujú“ násilie, alebo si ho nejakým spôsobom „zaslúžia“.

Takýto postoj legitimizuje páchanie násilia v určitých situáciách, vinu za násilie pripisuje obetiam a mužov páchajúcich násilie zbavuje zodpovednosti.

Za „provokáciu“ býva často označené už to, že žena príde o niečo neskôr z práce, má na niečo vlastný názor, navštívi svoju priateľku, alebo si dovoľí muža kritizovať.

mýtus:

Ženy si samy vyberajú partnerov, ktorí ich týrajú.

Žiadna žena nechce, aby ju niekto bil, znásilňoval, alebo zavraždil. Na začiatku vzťahu tyrani obvykle ešte nesiahajú po násilných prostriedkoch. Násilné správanie sa zväčša začína po určitom čase spolužitia. Skryté formy násilia sa často spájajú s pozitívne chápanými tradičnými hodnotami, takže je ťažké si uvedomiť, kedy sa začína zneužívanie moci, kontroly a útlaku.

mýtus:

Muži týrajú ženy, pretože sami v detstve zažili násilie.

Muži, ktorí páchajú násilie, síce často v detstve zažili násilie, a vlastné zážitky s násilím sú istým „rizikovým“ faktorom, ktorý môže viesť k tomu, že sa človek správa násilnícky. To však automaticky neznamená, že by bludný kruh násilia

musel nevyhnutne pokračovať. Zážitky z detstva majú rôzne následky. Niekedy síce môžu správanie vysvetliť, ale nikdy ho nemôžu ospravedlniť.

mýtus:

Základnou príčinou mužského násillia je alkoholizmus.

Muži, ktorí týrajú svoje ženy, páchajú násillie vtedy, keď sú opití, ale aj vtedy, keď sú triezvi. Alkohol nie je príčinou násillia, je iba jeho stimulátorom. Odbúrava zábrany, a preto sa agresívne impulzy zosilňujú. Stav opitosti využívajú násillníci muži ako argument, aby nemuseli prevziať zodpovednosť za svoje činy.

mýtus:

Muži týrajú ženy preto, lebo nedokážu vyjadriť svoje city iným spôsobom.

Násillné činy v súkromnej sfére sa vo všeobecnosti chápu ako čisto afektívne konanie — muž jednoducho niekedy „vychne“, nevie vraj so svojimi pocitmi inak zaobchádzať. Tento argument prehliada skutočnosť, že násillné konanie je spravidla výberové. Muži ani v stave silného afektu neudrú napríklad svojho šéfa, svoju ženu však často áno.

Násillie sa používa absolútne cielene na presadenie vlastných záujmov tam, kde stále existuje neotrasená viera v mužskú mocenskú prevahu — totiž vo vzťahu k žene.

In: *Konať proti násilliu na ženách*. Pro Familia a Aspekt, Humenné, Bratislava 2000, kap. 02.

Prieskum WAVE o ženských domoch

Women against Violence Europe — Ženy proti násilliu, Európa. Úlohou WAVE je vytvárať celoeurópsku sieť organizácií, ktoré sa venujú problematike násillia na ženách, sústreďovať a šíriť informácie o rôznych programoch zameralých na odstránenie násillia. Slovensko vo WAVE zastupuje Pro Familia z Humenného.

V rámci projektu DAPHNE 2001 prieskum WAVE zisťuje, do akej miery sa dodržiavajú v krajinách EÚ a v kandidátskych krajinách odporúčania týkajúce sa všeobecných noriem pre ženské domy, sformulovaných na konferenciách, ktoré sa konali pod záštitou EÚ, a to predovšetkým z konferencie konanej v Kolíne v marci 1999.

Všetky národné vlády sú povinné vytvoriť a financovať prístupnú a bezplatnú ponuku podpory pre týrané ženy a ich deti, bez ohľadu na ich (rodinný, právny) stav; túto podporu majú realizovať ženské mimovládne organizácie a má zahŕňať ženské domy, ženské poradenské centrá, organizácie krízovej pomoci, organizácie poskytujúce právnu a sociálnu pomoc, ponuky pomoci pre deti a intervenčné projekty, pre ktoré boli vyvinuté záväzné normy.

Normy pre ženské podporné služby

- > bezplatné služby
- > posilnenie
- > zákony na ochranu žien, právo ostať v byte, odstránenie páchatela z bytu

Ženské domy:

- > 24-hodinová prevádzka
- > prvoradá bezpečnosť žien a detí